

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Κυριακή 18 Μαρτίου 2012

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Η μόδα «παρενοχλεί» τη σεξουαλικότητα

Το μίνι και το τζιν, νομίζω, είναι η σημαντικότερη και η σταθερότερη παρέμβαση στη μόδα τις τελευταίες πέντε ή έξι δεκαετίες, εκφράζοντας διαφορετικές τάσεις και ακολουθώντας ή παρακολουθώντας ουσιώδεις αλλαγές στη ζωή, στα ήθη και στο σώμα. Κάθε νεότερη γενιά, τα τελευταία εξήντα χρόνια, ήταν δυνατότερη και ωραιότερη από την προηγούμενη, μέχρι που εμφανίστηκε η...παχυσαρκία από κορεσμό ευημερίας. Είναι όπως τα απορρίμματα που η ποσότητα τους είναι ακριβώς ανάλογη με το βαθμό ανάπτυξης και ευημερίας.

Παρά τα όσα λέγονται για τη συμπεριφορά κάθε νεότερης γενιάς, πρέπει μάλλον να θεωρηθεί βέβαιο ότι διατηρείται η τάση προς την απλότητα και τη γνησιότητα, προς την απροκάλυπτη έκφραση των ενστίκτων και των συναισθημάτων, έστω και αν αυτήν την τάση τη συναντάμε συχνά σε συμπεριφορές παράλογες όπως π.χ. η συνεχώς ευρύτερη χρήση ναρκωτικών ουσιών. Έτσι, οι χίπις στη δεκαετία του '60 και εν μέρει στη δεκαετία του '70 πέταξαν από το πρόσωπό τους την ψιμυθίωση (το μακιγιάζ), άφησαν τα μαλλιά να μεγαλώσουν ελεύθερα, κατάργησαν το στηθόδεσμο στις γυναίκες, έφεραν τον φαρδύ και ποδήρη¹ χιτώνα και, κυρίως, το τζιν.

Χρονικά είχε προηγηθεί κατά τι το μίνι, αν και τις καταβολές του τις ανιχνεύουμε, έστω δειλά και συγκρατημένα, στη δεκαετία του '20. Το μίνι ελευθέρωσε τα γυναικεία πόδια, αρχέγονη εστία και πηγή πρόκλησης και σεξουαλικότητας, και έκανε το βάδισμα της γυναίκας ελεύθερο και δυνατό, γεμάτο αυτοπεποίθηση και σιγουριά στο νέο ρόλο που αναλάμβανε.

Πιστεύω ότι πίσω από αυτές τις μεγάλες παρεμβάσεις στη μόδα και γενικότερα στη εμφάνιση και στις κινήσεις του σώματος, υπάρχει η καταπιεσμένη επί αιώνες, σε γυναίκες και άντρες, σεξουαλικότητα, που ήθελε με κάθε τρόπο να απελευθερωθεί από τον «καθωσπρεπισμό», την ηθικολογία και την συμβατικότητα, να κατακτήσει τα δικαιώματά της. Η τάση αυτή είναι γενικότερη, δεν περιορίζεται στη μόδα· είναι πολύ

¹ Ποδήρη: μέχρι την άκρη των ποδιών.

πιο δυνατή απ' ό τι φαίνεται και κλονίζει ήθη, συνήθειες και προκαταλήψεις αιώνων. Η σεξουαλικότητα από αμάρτημα γίνεται αρετή και, σταθερά και με πείσμα, αναζητάει την αποδέσμευσή της ακόμα και από το γάμο και απ' όλη την κοινωνική συμβατικότητα που τη συνοδεύει, έστω κι αν η τάση αυτή εκφράζεται μέσα από οικογενειακά δράματα και συναισθηματικές **τρικυμίες**.

Η επανάσταση ήταν πολύ μεγάλη και επικίνδυνη για να μην συναντήσει, τόσο την κρυφή και ύπουλη όσο και τη φανερή και οργισμένη, τη βίαιη αντίδραση.

Στην Ελλάδα, ξαφνικά, όλες οι γυναίκες, πάσης ηλικίας και χρώματος, έγιναν ξανθές του απώτατου Βορρά, παρόλα τα όσα λέγονται για τις ξανθιές. Η «ξανθιά» δεν έχει να παρουσιάσει τίποτα το νέο, το αποκαλυπτικό ή το προκλητικό. Αντίθετα, είναι η επιστροφή στο κοινότοπο, στο ψεύτικο και στην υποκρισία. Εξαφανίστηκε η ποικιλία των φυσικών χρωμάτων και επιβλήθηκε η ομοιομορφία, που μέσα της εξαφανίζεται η προσωπικότητα της γυναίκας.

Η πασαρέλα και το μανεκέν είναι η άλλη ύπουλη αντίδραση του νέου (και αρκετά παλαιού) συντηρητισμού. Έχει μεταβάλει την ενδυμασία σε αποκαλυπτικό θέαμα και το σώμα σε αντικείμενο. Τα ρούχα που εμφανίζονται δεν είναι για να φορεθούν. Μας τα δείχνουν για να τα δούμε ή να δούμε το «φτιαγμένο» σώμα μέσα από αυτά και όχι για να τα φορέσουμε

Λυσσαλέα επανήλθε και η ψιμυθίωση, το μακιγιάζ, που στηρίζει μια τεράστια βιομηχανία προϊόντων. Τείνει να εξαφανίσει από το γυναικείο πρόσωπο την φυσική έκφραση και ειλικρίνεια, να συντρίψει την ιδιαιτερότητα και να το κάνει ομοιόμορφο. Ασφαλώς θα έχετε παρατηρήσει πόσο όμοιες, κοινές και τετριμμένες γίνονται καθημερινά οι «κούκλες» της τηλεόρασής μας.

Υπάρχουν και πιο βίαιες αντιδράσεις. Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός² π.χ. προσπαθεί να μας επαναφέρει στην ηθικολογούσα³ υποκρισία, να καταπιέσει τη σεξουαλικότητα στο ομοιόμορφο ένδυμα και στη «σεμνή» εμφάνιση· θυμηθείτε τις δικές μας «θεούσες» που θα έλεγε κανείς ότι βγήκαν από...βιομηχανική πρέσα. Υπάρχουν άπειρες ακόμα αντιδράσεις του νεοσυντηρητισμού, ύπουλες όταν ανακατεύουν την αλήθεια με το ψέμα, βίαιες και απροκάλυπτες, όταν εκδηλώνονται ως επέμβαση στην ενδυμασία, στην εμφάνιση και στη συμπεριφορά.

*(Κείμενο του Αντώνη Καρκαγιάννη,
δημοσιευμένο στην Καθημερινή, ελαφρά διασκευασμένο)*

² Φονταμενταλισμός: φανατισμός.

³ Ηθικολογούσα: που αναφέρεται στην ηθική επιφανειακά.

2. Ο ρόλος της μόδας στην ψυχολογική διαμόρφωση του ατόμου

(Απόσπασμα από το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα “Le Monde”. Το άρθρο προέκυψε και οφείλεται στην ιστορική αναφορά του Ανατόλ Φρανς σχετικά με την μόδα και είναι αποτέλεσμα μικροσκοπικής μελέτης ενός και μόνο τεύχους της “VOGUE”, 1984. Η «Βιβλιοθήκη-Καταφύγιο θηραμάτων» το καταχωρεί με την πρόπευσα τιμή.)

Λίγο καιρό πριν από το θάνατό του ο Ανατόλ Φρανς είχε πει: «Αν ήταν δυνατόν -εκατό χρόνια μετά το θάνατό μου- να διαλέξω ένα βιβλίο, θα προτιμούσα να διάλεγα ένα περιοδικό μόδας, για να δω πως ντύνονται οι γυναίκες. Γιατί αυτό ακριβώς το ντύσιμο των γυναικών, θα μου πει περισσότερα πράγματα για την κοινωνία από όσα θα μου έλεγαν όλοι οι φιλόσοφοι και θεολόγοι».

Αυτό βέβαια μπορεί να μας φανεί εκκεντρικό, αλλά ο Ανατόλ Φρανς είχε δίκιο, γιατί στην έννοια «ΚΟΣΤΟΥΜΙ» υπονοείται ένα σύνολο που εμπεριέχει όχι μόνο το ρούχο, το χρώμα του, το στιλ του, αλλά και τις χειρονομίες, το ύφος, τις εκφράσεις, τις συμπεριφορές και τη σαγήνη που το συνοδεύουν.

Το «ΚΟΣΤΟΥΜΙ» λοιπόν είναι η αισθητική πανοπλία μέσα από την οποία συντηρούνται και εξαπολύονται όλοι οι ηθικοί, κοινωνικοί, ιδεολογικοί κανόνες και προτάσεις. Το «κοστούμι» είναι το τοτεμικό⁴ σύμβολο στο οποίο υπάρχει μια υπονοούμενη αναφορά στους θεσμούς, στα ήθη, στα πάθη, στις δεισιδαιμονίες και προκαταλήψεις, στις φαντασιώσεις και ενοράσεις, στις κατακτήσεις και πεποιθήσεις, στα αποφθέγματα, στις ιδιαιτερότητες, στην ηθική φύση, στην οικονομική δομή, στην πολιτική φυσιογνωμία ενός προσώπου, ενός λαού μιας χώρας, του κόσμου όλου, μιας ιστορικής στιγμής.

(Απόσπασμα από κείμενο της Ντένης Βαχλιώτη, δημοσιευμένο στην *Ελευθεροτυπία*)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποιες είναι οι δύο διαφορετικές στάσεις/συμπεριφορές, σχετικές με την ενδυμασία, που επισημαίνει ο συγγραφέας του πρώτου κειμένου; Με ποιο τρόπο γίνεται η μετάβαση από την παρουσίαση της μίας τάσης στην άλλη;

Μονάδες 10

⁴ Τοτεμικό: που δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση, αποτελεί απόλυτη αρχή.

- A2.** Στην τέταρτη παράγραφο του δεύτερου κειμένου («Το «ΚΟΥΣΤΟΥΜΙ» λοιπόν...μιας ιστορικής στιγμής») δίνεται μία ερμηνεία για τη λειτουργία που έχει το «ΚΟΣΤΟΥΜΙ» στα πλαίσια της κοινωνικής ζωής. Ποια είναι η ερμηνεία αυτή και με ποια παραδείγματα της τρίτης («Χρονικά είχε προηγηθεί...ρόλο που αναλάμβανε») και της όγδοης παραγράφου («Λυσσαλέα επανήλθε...της τηλεόρασής μας») του πρώτου κειμένου επαληθεύεται;

Μονάδες 5

- A3.** «Η πασαρέλα και το μανεκέν [...] έχουν μεταβάλει την ενδυμασία σε αποκαλυπτικό θέαμα και το σώμα σε αντικείμενο». Να αναπτύξετε την παραπάνω φράση σε μία παράγραφο (60-80 λέξεις).

Μονάδες 5

- B1. α)** «...η τάση αυτή εκφράζεται μέσα από οικογενειακά δράματα και συναισθηματικές τρικυμίες»: Να μεταφέρετε το παραπάνω απόσπασμα από την παθητική στην ενεργητική σύνταξη και να εξηγήσετε, γιατί ο συντάκτης προτίμησε την παθητική στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

Μονάδες 3

- β)** «Η «ξανθιά» δεν έχει να παρουσιάσει τίποτα το νέο, το αποκαλυπτικό ή το προκλητικό»: Να μεταφέρετε το παραπάνω απόσπασμα από την ενεργητική στην παθητική σύνταξη και να εξηγήσετε γιατί ο συντάκτης προτίμησε την ενεργητική στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

Μονάδες 3

- B2.** Το πρώτο κείμενο πραγματεύεται το θέμα της μόδας. Να εντοπίσετε έξι λέξεις μέσα σε αυτό που αναφέρονται στο συγκεκριμένο θέμα και αποτελούν ειδικό λεξιλόγιο.

Μονάδες 6

- B3.** Με τις λέξεις **τρικυμία** και **πηγή** να γράψετε τέσσερις προτάσεις, στις οποίες να χρησιμοποιήσετε τις παραπάνω λέξεις, μια φορά με την μεταφορική και μια με την κυριολεκτική τους σημασία.

Μονάδες 8

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Σε μία επιστολή, η οποία θα απευθύνεται στο διευθυντή της εφημερίδας που δημοσίευσε το πρώτο κείμενο, να προσδιορίσετε τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις της μόδας στη ζωή των ανθρώπων και να προτείνετε τη στάση που πρέπει κατά τη γνώμη σας να τηρεί ένας νέος άνθρωπος απέναντι στις επιταγές της (400 -500 λέξεις).

Μονάδες 60